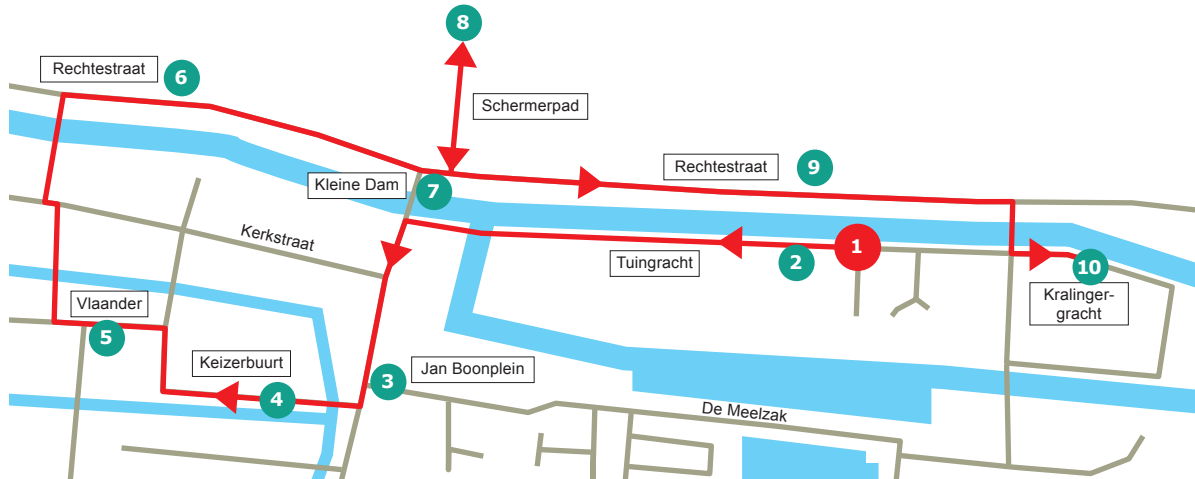

WANDELEND TER WALVISVAART DOOR DE RIJP

HET
SCHEEP
VAART
MUSEUM
.NL

De Rijp was in de 17de eeuw een belangrijke pion in de walvisvaart: reders van De Rijp en het Schermereiland beheerden 10% van de Hollandse walvisvloot. Dit gaf veel werkgelegenheid aan de bemanning van schepen, scheepsbouw, fabricage van touw, zeil, walvisgereedschap, traankokerijen, proviand, enzovoorts. Voor de Walvisweken ontwikkelde Museum In 't Houten Huis met Het Scheepvaartmuseum een walviswandelroute langs historische panden en locaties in De Rijp. Kijk voor bezoekersinformatie en activiteiten tijdens de Walvisweken ook op www.hetscheepvaartmuseum.nl of www.houtenhuis.nl.

1 - Museum In 't Houten Huis Tuingracht 13

Dit gebouw uit de 18de eeuw diende als opvanghuis voor arme familieleden van walvisvaarders: het Algemeen Wees- en Armenhuis. Tegenwoordig huist hier het museum waar de geschiedenis van Graft-De Rijp en het Schermereiland wordt verteld.

2 - Voormalig Doopsgezind Weeshuis (1865)

Tuingracht 16
Achter het ronde raam in de top zit een kwikbarometer die via een wijzer de luchtdruk zichtbaar maakt. Het was de eerste openbare wijzerbarometer op het vasteland van Europa. Veel zeelieden, waaronder walvisvaarders uit De Rijp, waren doopsgezind en de Doopsgezinde Gemeente had dan ook eigen gebouwen waar de zorg voor hun dierbaren was geregeld.

3 - Jan Boonplein

Plein vernoemd naar Jan Boon, de laatste walvisreder uit De Rijp (1758-1847). Het gerestaureerde pand op nummer 6 heeft op het dak een walvis als windvaan.

4 - De Buurtjes

De Buurtjes waren vroeger een soort buitenwijk van De Rijp voor de allerarmste mensen. Vaak hadden zij wel een stukje grond waar kleinvee werd gehouden of groente werd verbouwd. Nu zijn veel huizen mooi gerestaureerd.

Tijdens de Rijper kermis organiseert de ijsclub hier het zogenaamde 'balgooten', een spel dat bedacht is door de Rijper walvisvaarders tijdens de overwinteringen op Jan Mayenland in de winter van 1633-1634. De bal werd gemaakt van de zenen (pezen) van de walvis.

5 - Voormalig Doopsgezind Weeshuis Vlaander 8

Dit huis stamt uit de 17de eeuw: het was het eerste doopsgezinde weeshuis. Door de gevaarlijke walvisvaart waren er relatief veel wezen in De Rijp. Toen in 1865 het grote pand aan de Tuingracht gebouwd was, werd dit huis een school. Tegenwoordig is het een woonhuis. Oorspronkelijk zat voor de voordeur een mooie, blauwe stoep die nu in verband met het verkeer is weggehaald.

6 - Woonhuis Jan Boon en Het Walhuis Rechtestraat 146

Jan Boon, de laatste (walvis)reder uit De Rijp, woonde op deze plek. Zijn huis is echter afgebroken. In 1914 is een nieuw huis gebouwd met een mooie gevelsteen en maritieme windvaan. Tegenover het huis is een zogenaamde 'overtuin'. Let ook op de ronding in het hek: hier was een keerplaats voor de koetsen. Met zijn echtgenote Trijntje Lakeman ligt Jan Boon begraven in de Grote

Kerk van De Rijp. Achter het huis staat 'Het Walhuis'. Hier woonden de huishoudsters van het echtpaar Boon. Nu vinden er tijdens de zomermaanden exposities plaats.

7 - Raadhuis Kleine Dam 1

Jan Adriaansz. Leeghwater was in 1630 de bouwmeester van het raadhuis. Aan de voorkant zijn twee gevelstenen te zien. Een met het oude wapen van De Rijp - twee gekroonde en gekaakte haringen; de ander met een haringbuis - een schip voor de haringvangst. Vóór het raadhuis staat het borstbeeld van waterbouwkundige Leeghwater. Op de eerste verdieping vonden vergaderingen van de bestuurders van het dorp plaats. Op de begane grond is een waag waar goederen werden gewogen voordat ze verhandeld werden. In de 17de eeuw hing aan het raadhuis een enorm kaakbeen die de relatie met walvisvaart symboliseerde. Nu is hier de VVV gevestigd en is binnen nog steeds een walviskaakbeen te bewonderen.

8 - Zicht op de Eilandspolder Achter Rechtestraat 106

In de Eilandspolder (het Ouweland of het Schermereiland) stonden de traankokerijen langs de Gouwe, de brede sloot richting Schermerhorn. In die traankokerijen werd uit het spek van de walvis walvisstraan gewonnen. Dit werd gebruikt als lampenolie en als

bestanddeel voor olieverf. Ook werd deze stinkende olie verwerkt tot zeep. De walvisstraan werd verder gebruikt bij de leerlooierijen, de touwslagerijen en bij het spinnen van garen.

9 - Woonhuizen Betje Wolff en Aagje Deken Rechtestraat 40 en 36

Deze schrijfsters woonden in de 18de eeuw circa vier jaar in twee verschillende huizen. Ze schreven hier het begin van hun boek 'Sara Burgerhart'. Ze verlieten De Rijp omdat ze niet langer tegen de stank van de traankokerijen van het Schermereiland konden, die met noordenwind de Rechtestraat binnen woei. In 1780 schreven ze dan ook 'wij woenen in een land druipende van walvisch traan...'. Het pand op nummer 40 heeft een mooie gevelsteen ter nagedachtenis.

10 - Pakhuis 'De Walvisch' Kralingergracht 6

Dit tot woonhuis verbouwde pakhuis stamt uit de 17de eeuw. Aanvankelijk stond aan de overkant, aan het Oosteinde, het oorspronkelijke pakhuis De Walvis, en heette het pakhuis aan de Kralingergracht De Barak. Toen De Walvis aan het Oosteinde werd gesloopt, zijn zowel de naam als de windvaan overgegaan op het huidige pand.